

Dnevnikova izvidnica

Dnevnikova izvidnica: Z utrjenih poti v Železnike

Petra Petan

24. februar 2016 24. februar 2016 0:01

Zvezdi tokratne izvidnice, Juana Lopeza Vaquero in njegovo ženo Esther, smo zadolžili za skrben pregled kraja z bogato tradicijo železarstva v Selški dolini, Železnikov. Kot sta se izrazila izvidnika, to ni tip kraja, ki bi ga obiskala po lastni izbiri; vendar sta bila ravno zato še toliko bolj vesela, da sta na našo spodbudo zašla z utrjenih turističnih poti.

Fotografije » 1/10

Plavž v Železnikih

Zvezdi tokratne izvidnice, Juan Lopez Vaquero in njegova žena Esther

Med sprehodom po starem mestnem jedru

Pred gostiščem, kjer sta bila deležna tople dobrodošlice.

Spomenik velikemu slikarju Ivanu Groharju

V zimsko pravljico ujeta Sorica.

Pred Groharjevo domačijo

Dobro razpoložena izvidnika

Spomenik v Dražgošah

»Uživala sva v prekrasni naravi,« pove Juan Lopez Vaquera.

Plavž v Železnikih

Zvezdi tokratne izvidnice, Juan Lopez Vaquero in njegova žena Esther

V Železnike sta se z avtom odpravila iz Ljubljane, kjer že dve leti živita zaradi Juanovega dela v Agenciji za sodelovanje energetske regulatorjev, edini instituciji EU na naših tleh. »Pot do cilja naju je vodila skozi Škofjo Loko in druga slovenska mesta, kar nama je vzelo nekaj manj kot eno uro,« začne pripovedovati Juan. Njun prvi cilj pa niso bili Železniki, temveč Dolenja vas, saj je tam edina nastanitev v okolici, razpoložljiva na spletni strani booking.com. Ob prihodu sta se najprej oglasila na recepciji gostišča Pri Zalogarju in takoj doživela velikodušno dobrodošlico. »Lastnik gostišča nama je ponudil, da velik apartma, ki sva ga rezervirala po spletu, zamenjava za navadno sobo, ki bi bila za naju primernejša. Na spletu namreč ponujajo samo apartma za več oseb, ki je seveda dražji od manjše sobe,« razloži Esther, ki je bila očarana nad gostoljubno gesto. »To je nekaj, česar mu ne bi bilo treba narediti in česar gotovo ne bi naredil vsak,« je prepričana. Pred odhodom v mesto jima je lastnik podal še nekaj priporočil o prehrani in znamenitostih ter jima zaželel uspešno raziskovanje.

Hiter sprehod skozi zgodovino

Izvidnika sta želela priporočila prijaznega lastnika preveriti še v lokalnem turističnem informacijskem centru (TIC), ki stoji v starem delu Železnikov. Do tja ju je od parkirišča ločil prijeten sprehod ob toku reke Sore, ki je dolga stoletja poganjala lokalno železarsko industrijo, o kateri danes poleg krajevnega imena najprepričljivejše priča stari plavž za taljenje železove rude, zaščiten kot tehniški spomenik. Več o železarski dejavnosti sta izvedela nemalo zatem v Muzeju Železniki, ki je v Plavčevi hiši, stari fužinarski hiši iz 17. stoletja, v neposredni bližini TIC. »Uslužbenki, ki sta naju sprejeli v TIC, sta bili izjemno ustrezljivi in prizadevni,« sta si edina zakonca. »Je pa res, da sva tudi midva spraševala veliko več kot na najinem

običajnem izletu,« dodata smeje. Uslužbenki sta svojo pozornost razdelili med njiju in še eno družino ter jima v dobri angleščini svetovali o kulinariki in okoliških znamenitostih. Kot prvo točko njunega izleta sta ju napotili k sosednji zgodovinski zbirki, ki raziskuje življenje na tem prostoru skozi čas.

»Sprehodila sva se skozi sobe, v katerih je bila ob pomoči maket predstavljena gospodarska zgodovina kraja, ki jo je najprej zaznamovalo železarstvo, nato lesarstvo, danes pa kraj poganjajo tovarne raznih železnih delov za avtomobile in podobno,« sporočilo zbirke strne izvidnik. Esther se je v spomin vtisnil tudi prikaz izdelave čipk, ki sta jima ga informatorki predstavili v živo z lastnimi rokami. »Čipke so me zelo fascinirale. Na napisih pod posameznimi kosi vseh starosti in oblik je pisalo, koliko ur je šlo za njihovo izdelavo. Za ne preveč veliko čipko so porabili kar petsto ur!« navdušeno pove Esther. Informatorki sta bili tako prijazni, da sta vsake toliko izza svojega pulta prišli preverit njun napredek in jima razložili določeno stvar, kar je nedvomno polepšalo njuno izkustvo muzeja.

S polnimi želodci do Dražgoš

»Po ogledu muzeja sva zaradi bližine izbrala gostilno Trnje, ki je bila druga na seznamu priporočil TIC. Prva je bila gostilna v najinem prenočišču, vendar sva si to želela prihraniti za večer.« Tako sta se znašla v prijetni družinski gostilni, ki je bila po ugibanju izvidnikov prazna zaradi nizke zimske sezone. Stara gospa, ki ju je sprejela, ni znala angleško, zato je na pomoč poklicala svojega sina. »Z njim smo se pred naročanjem hrane zapletli v krajši pogovor, saj ga je zanimalo, od kod prihajava,« se spominja Juan. Mladenič jima je v nadaljevanju priporočil klobase s kislim zeljem in pečeno svinjino z žlikrofi, dobrote, ki so jima zelo prijale. »Prosila sva ga za jedi, tipične za Železnike, vendar je odvrnil, da pozna le jedi, tipične za širšo okolico. Zaradi pomanjkanja gostov tudi niso imeli vsega na meniju, a sva bila z naročenim zelo zadovoljna,« pove Juan. »Zdaj bova morala na shujševalno,« v smehu doda Esther.

Potolaženih želodcev sta se vzpela nad dolino do Dražgoš, kjer sta si ogledala znameniti partizanski spomenik. V bližnjem baru sta si v družbi številnih domačinov privoščila kavo in uživala v pogledu, ki se je od tam razprostrl nad dolino spodaj.

Zgodnja večerja ali pozno kosilo?

Po kratkem počitku v »nekoliko stari, a čisti in udobni sobi« sta si v pritličju gostišča Pri Zalogarju privoščila večerjo. »Pri vas sva pogosto zmedena, kdaj ljudje jedo kosilo in kdaj večerjo, saj je ritem čisto drugačen kot v Španiji. Ko sva se vrnila v gostišče okoli 18. ure, je bila restavracija polna domačinov, ki so najverjetneje uživali za naju prezgodnjo večerjo,« nejeverno razloži Esther. »Ob 20. uri pa sva bila v restavraciji čisto sama.« Stregel jima je prijazen receptor, ki jima je v dobri angleščini priporočil najboljšo večerjo tistega konca tedna. »Najprej nama je dal menije v slovenščini in nemščini, tako da sva morala prositi za angleški meni. Vendar sva na koncu tako in tako naročila posebne jedi, ki nama jih je predlagal on in ki jih ni bilo v meniju,« se izvidnika spominjata okusne večerje. Na mizi so se znašli jelen z domačimi njoki in svinjska rebra s praženim krompirjem.

V sosednjo Sorico

Kulinarično ugodje se je nadaljevalo naslednje jutro, ko so samo za njiju v jedilnici pripravili »klasičen, vendar bogat in okusen zajtrk«. Okrepčana sta se zapeljala do sosednje vasi Sorica, do katere sta se morala vzpeti na vrh hriba in ponovno spustiti v drugo dolino. »Uživala sva v prekrasni naravi in zasneženi pokrajini, ki se je lesketala v soncu, in razmišljala, ali je tu poleti kaj več turistov,« svoja razmišljanja delita izvidnika. V Sorici sta vstopila v cerkev svetega Nikolaja, že drugo cerkev tistega konca tedna, ki je bila odprta, in se slikala s spomenikom slikarja Ivana Groharja. »Tega slikarja prej nisva poznala, vendar sva vseeno prosila člana snemalne ekipe, ki je v bližini ravno snemala pokrajino, da naju slika pred njegovim kipom,« izvidnika obujata vesele spomine.

Zadnja postojanka njunega izleta je bil ponovni obisk Dražgoš, saj sta želela še enkrat videti razgled od tam v sončnem vremenu.

Na poti nazaj v Ljubljano sta takole strnila vtise. »Železniki očitno niso turistični kraj in tam se ne dogaja prav veliko, a to sva vedela že pred odhodom in tega v tem kraju niti nisva iskala. Včasih se je prav lepo sprostiti v pozabljenem kraju zunaj utrjenih turističnih poti,« sta bila na koncu z izletom zadovoljna izvidnika.

Plusi:

narava in pokrajina

prijaznost lastnikov in prijetna atmosfera v gostišču Pri Zalogarju

prizadevnost uslužbenk TIC

Minusi:

skopost angleških različic spletnih strani

pomanjkanje angleških napisov v muzeju

Koliko je Juan zapravil v Železnikih

Kosilo v gostilni Trnje: **18 evrov**

Večerja Pri Zalogarju: **28,8 evra**

Nočitev za dve osebi v gostišču Pri Zalogarju: **64,5 evra**

75/100 – tako je Juan ocenil Železnike

1. Urejenost, videz kraja, čistoča – **8**
2. Promet, javni prevoz, kažipot, označevanje znamenitosti – **7**
3. Namestitvev – **8**
4. Kulinarična ponudba (lokalne jedi, lokalna pijača) – **8**
5. Ponudba kulturnih vsebin (na dan obiska in nasploh) – **6**

6. Ponudba športnih dejavnosti, rekreacije, zabave – **7**
7. Ponudba na področju spominkov, kaj lahko obiskovalec kupi (značilno za kraj/pokrajino) – **8**
8. Spletne strani kraja in znamenitosti – **6**
9. TIC – odpiralni čas, profesionalnost, prijaznost... – **8**
10. Gostoljubnost, splošni vtis – **9**

Vrstni red po trinajsti izvidnici

1. Hrpelje - Kozina – **94**
1. Bloke – **94**
3. Vipava – **92**
4. Dobrna – **87**
5. Rogatec – **79**
6. Železniki – **75**
7. Gornji Grad – **72**
8. Gornji Petrovci – **64**
9. Jesenice – **60**
10. Radenci – **58**
11. Lovrenc na Pohorju – **51**
12. Sveti Jurij ob Ščavnici – **45**
12. Šempeter - Vrtojba – **45**

Slovenska izvidnica v občini Železniki: Pohvala za odzivnost turističnih prostovoljcev

vi

26. februar 2016 26. februar 2016 0:00

V Selški dolini pravijo, da pri njih ni dolgočasno, ampak zanimivo, sproščeno, razburljivo in navsezadnje tudi poučno. Da to drži, nam je potrdila tudi družina Lemut, ki je v Železnikih preživela čudovito soboto.

Fotografije » 1/2

Jože Lemut pred zaprtimi vrati Groharjeve domačije

Maks in Meta sta bila navdušena nad muzejskimi maketami.

Jože Lemut pred zaprtimi vrati Groharjeve domačije

Maks in Meta sta bila navdušena nad muzejskimi maketami.

V Selški dolini je bilo nekoč doma fužinarstvo, ki je zaznamovalo kraje vzdolž Selške Sore. V Železnikih na pretekla časa spominja plavž za taljenje železove rude, ki je edinstven v Evropi in zavarovan kot tehniški spomenik. Vsa dolina je znana tudi po rokodelskih dejavnostih, predvsem klekljani čipki in dražgoških medenih kruhkih. Poleg bogate kulturne zgodovine Selška dolina ponuja tudi obilo možnosti za športno preživljanje prostega časa. »In vse to tudi drži. Na kar nekaj krožnih tematskih poti smo naleteli med sprehodom, na njih pa nas je opozoril tudi sila simpatičen prostovoljec,« je povedal Jože Lemut, ki je v izvidnico odšel v družbi žene in dveh šoloobveznih otrok. Veliko uporabnih informacij je družina našla na spletni strani Javnega zavoda Ratitovec. »V Železnikih smo hitro našli pisarno turističnega društva, ki je bila zaklenjena, a na eno od števil, ki je bila zapisana na vratih, se je takoj odzval prostovoljec, ki nas je prišel pozdravit že v nekaj minutah. Izročil nam je turistične brošure in nas tudi usmeril do točk, ki so vredne naše pozornosti.«

Seveda je to muzej v Železnikih, ki je vzel družini dobro uro. »Sprejeli sta nas gospe, ki sta si vzeli čas in nas vodili skozi zbirko. Predvsem makete, ki predstavljajo tradicionalne obrti Selške doline, so bile res vrhunsko narejene,« je povedal Lemut. Sončen dan je družina izkoristila tudi za sprehod po Železnikih, prečkala oba kamnita mosta, si ogledala mestno jedro, pročelje župnijske cerkve sv. Antona Puščavnika. Z zanimanjem so si ogledali tudi enega od zaprtih rogov v rudnik. »Po nasvetu prostovoljca smo se odpravili z avtom v Sorico. Na poti smo dejansko lahko uživali v lepi naravi, ki nas je prepričala, da se spomladi zagotovo vrnemo.« V Sorici si je družina Lemut

želela ogledati rojstno hišo Ivana Groharja in manjšo etnološko zbirko, ki je poleg. Tudi tukaj so na vratih zaprte domačije naleteli na listek s številko. »Oskrbnik oziroma vodnik se je javil, vendar se nam je opravičil, ker nihče ne more priti odpret vrat. Če bi se napovedali dan prej, bi lahko ogled, kot je dejal, tudi izpeljali,« je povedal izvidnik in dodal, da na spletni strani nikjer niso zasledili urnika, ravno tako informacije, da se je treba pred ogledom najaviti. »Tudi prostovoljec je omenil možnost, da bo hiša zaprta, a da imajo ključ v sosednji restavraciji,« je še povedal. Vendar kot je izvedel, ključa v restavraciji ni že dve leti.

So si pa zato ogledali tamkajšnjo farno cerkev sv. Nikolaja s pokopališčem, kjer so v filmu Cvetje v jeseni pokopali Meto. Lačni so prav tako po nasvetu prostovoljca zavili do Selc, kjer so si v gostilni Pri Zalogarju tudi privoščili kosilo. »Kot vegetarijanec sem bil zelo prijetno presenečen nad ponudbo zelenjavnih jedi. Poleg domačih štrukljev so me navdušile gobice v testu, prav tako domači njoki z gobami. Otrokoma pa je tudi šla v slast telečja pečenka s praženim krompirjem,« je še povedal Jože Lemut, ki ga je navdušila tudi velika izbira vin ter urejen vrt z igrali, primeren za otroke. »Sprehodili smo se še do nekaj sto metrov oddaljenega Plečnikovega spomenika padlim. Med potjo domov pa smo že naredili načrt, da se kmalu vrnemo,« je še povedal izvidnik, ki je bil navdušen tudi nad priložnostjo, da si Železnike, skozi katere se je nekajkrat le peljal, tudi temeljiteje ogleda.vl

Dnevnikova izvidnica: mnenje strokovnjakov o ponudbi Železnikov

25. februar 2016 25. februar 2016 0:00

O turistični ponudbi Železnikov so spregovorili tudi strokovnjaki: etnolog prof. dr. Janez Bogataj, Marjana Grčman, urednica TV-oddaje Na lepše, TV Slovenija in Dnevnikov urednik Vito Avguštin.

Prof. dr. Janez Bogataj, etnolog

Ob strnitvi vtisov obiska v Železnikih sta španska izvidnika povedala, da »Železniki očitno niso turistični kraj in se tam ne dogaja prav veliko«. Seveda sta poudarila, da sta to vedela že pred odhodom in »tega v tem kraju tudi nista iskala«. Ne vem sicer, kaj Špancem pomeni turistični kraj, a tudi med mojim bivanjem v Španiji, na primer v Kantabriji, smo si ogledovali kraje, ki niso bili nič kaj turistični, a so s svojimi zanimivimi vsebinami in ponudbo močno pritegnili naše zanimanje. Zelo sem slabe volje, kadar slišim znamenite besede, češ da se nekje nič ali ne prav veliko dogaja (!). Prav vsak kraj na tej naši ljubi zemeljski obli nam ponuja številne različnosti, posebnosti, bogastva. V Železnikih so to prav gotovo plavž, muzejska zbirka in še kaj. Vso pohvalo zaslužita uslužbenki muzejske zbirke, ki sta izvidnikoma pokazali način klekljanja čipk. Morda se bo kateri od bralcev začudil, da izpostavljam to podrobnost. A številne naše muzejske zbirke, torej ne muzeji, še vedno dokaj statično predstavljajo lokalno in regionalno kulturno dediščino. Če ima izdelovanje slovenskih klekljanih čipk eno svojih »veleposlaništev« tudi v Železnikih, je popolnoma jasno, da je še tako dober prikaz te dediščine in vitalne sodobne ustvarjalnosti premalo, če jo hočemo približati turistom, zlasti tistim, ki prihajajo od drugod. Zato so taki spontani prikazi izdelovanja »v živo« veliko več od še tako dobrih vitrin ali razstavnih panojev. Nasploh sem bil z obiskom naših izvidnikov v Železnikih in tudi Dražgošah ter Sorici nadvse zadovoljen. Razveselil sem se denimo drobne pozornosti na vratih turističnega društva ali Groharjeve zbirke, ki so bila sicer zaklenjena, a so za obiskovalce navedli telefonski številki in se nanju tudi odzvali. Kako malo je potrebno, da se zadeve uredijo in gostov v naših krajih ne pustimo brez odgovorov pred zaprtimi vrati. Pohvaliti velja tudi gostinsko ponudbo, čeprav niti z

eno jedjo niso izvidnikoma predstavili nečesa zares značilnega za Selško dolino. Vse tako kaže, da čaka naše gostince še veliko dela na tem področju. Od njokov bo treba prehoditi še nekaj poti do značilne, tudi hišne in lokalne kulinarčne razpoznavnosti. Morda bi že krajši skok v sosednjo Avstrijo odstrl pogled, kako uspešno ponujajo v zimskem času (seveda tudi poleti) lokalne in regionalne jedi, vrsto tudi na smučiščih.

Marjana Grčman, urednica TV-oddaje Na lepše, TV Slovenija

Ne strinjam se z vtisom tujih izvidnikov – Železniki so turistični kraj. Zadovoljiv vtis uslužbenk v TIC, ki je bil (presenetljivo) celo odprt v času njunega obiska. Pozitivna izkušnja muzeja, nastanitve in lokalne kulinarike. Priložnosti za naprej vidim v bolj izdelanih tematskih filmskih poteh v Sorici, kjer so bili posneti številni slovenski filmi (Cvetje v jeseni, Pastirci, Ljubezen nam je vsem v pogubo, Lucija). Selška dolina je polna zgodb, na račun katerih se lahko človek zamoti ves dan. Žal mi je edino, da nista okusila skrivnostnih rogov in bunkerjev Rupnikove linije na Ratitovcu. Selška dolina – destinacija za vse letne čase.

Vito Avguštin, Dnevnik

Želje in pričakovanja turistov se načeloma precej razlikujejo – nekateri se želijo med dopustom vsak dan sproti zabavati, drugi potrebujejo zgolj mir in kotiček, kjer bodo lahko v tišini brali knjigo. Nekateri so najbolj zadovoljni, če lahko ves dan ležijo in dremajo na plaži, drugi ne morejo preživeti dneva brez vsaj dveh ur teka, vožnje s kolesom ali plavanja. Zato ni turistični kraj vedno le prostor, kjer vse vrvi, ki je bleščav in bučen. V severni Italiji je vasica, v katero se ne da pripeljati z avtomobilom, kjer ni signala za mobilne telefone, kjer nimajo nobenega muzeja, disko kluba ali imenitne restavracije, pa je vseeno vse zasedeno za slabo leto dni vnaprej. Turistični kraj je pač enostavno kraj, kjer se gostje, ki pridejo od daleč ali manj daleč, dobro počutijo. Tudi Železniki so kraj z okolico, ki je pisan na kožo mnogim izletnikom ali dopustnikom in v katerem bi se kar nekaj gostov dobro počutilo. Zato naj v Železnikih kar ostanejo takšni, kot so: prijazni, gostoljubni, z izvrstno kulinariko, ki jo znajo tudi ponuditi..., ampak dobro bi bilo, če bi to tudi povedali vsem tistim, ki bi jih sicer prišli obiskat, če bi vedeli, kako je pri njih in kaj jih čaka.